

Tilbage til almissestaten

Christensen, Pil; Ditlevsen, Kia

Published in:
Information

Publication date:
2014

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Christensen, P., & Ditlevsen, K. (2014). Tilbage til almissestaten. *Information*, 20.
<http://www.information.dk/517163>

Selskabet for Kritisk Samfundsforskning

Tilbage til almissestaten

Ideen om, at alt skal kunne betale sig i økonomisk forstand, er blevet den højeste politiske værdi i samfundet. Derfor kan en længere dagpengeperiode ikke legitimt begrundes med idealet om, at alle mennesker – også arbejdsløse – skal have et godt liv. Så længe folk kan overleve, er vi i mål

Af Pil Christensen og Kia Ditlevsen

Med Dagpengereformen fra 2010 blev dagpengeperioden halveret til to år, og siden 2013 har ca. 40.000 mistet dagpengereetten. En del overgår til den lavere kontanthjælpsydelse, en del forsvinder ud af det offentlige system og en forsvindende lille del kommer i reelt arbejde.

Med de nyligt overståede finanslovforhandlinger er der kastet en redningsplanke ud til en del af dem, der før faldt helt uden for offentlig forsørgelse i form af en såkaldt kontantydelse. Tilbage står imidlertid en voksende gruppe mennesker, der i en periode med lavkonjunktur og strukturel arbejdsløshed ikke kan få job og derfor må leve for kontanthjælpen på mellem 7.000 og 14.000 kroner om måneden, alt efter alder og forsørgelsesansvar.

I sommeren 2014 var flere socialdemokratiske Vestegnsborgmestre ude med en kritik af dagpengereformen, der ifølge dem fører til fattigdom. Kritikken viste sig ikke helt at holde, da en del af de omtalte borgere ikke var

faldet ud som følge af de strammede regler. Men borgmestrene havde altså følt sig nødsaget til at trække 'folk går fra hus og hjem'-kortet for legitimt at kritisere halveringen af dagpengeperioden.

Episoden er meget sigende, for det er nemlig 'overlevelsestemaet', der fylder debatten. Det er lettere at finde politikerdebatter om Fattig-Carina end om det principielle i sikringen af folks levestandard under krisen.

Knap var vestegnsborgmestrene blevet sat på plads af parti-ledelsen, før den offentlige debat handlede om, hvorvidt man kan overleve ernæringsrigtigt med et madbudget på 15-20 kroner om dagen. I en situation som i dag, hvor krisen har bidt sig fast, og dagpengeperioden er historisk kort, er kontanthjælpen ikke en midlertidig ydelse, men et langvarigt forsørgelsesgrundlag for mange. Man kan givetvis komme langt med hvidkål og havregryn, men er målet virkelig et system, hvor man kan overleve, men sandsynligvis ikke holde fødselsdag for sit barn?

Gradvis udhulning

Dagpengesystemet blev grundlagt med de første arbejdsløshedskasser i fagforeningsregi i 1880'erne, og i 1907 blev staten medfinansierende, da et egentligt lovfæstet system blev indført. Formålet var at

sikre arbejdernes levestandard i tilfælde af ledighed – og fra fagforeningernes side at modvirke løntrykkeri.

Op gennem århundredet udbygges systemet, men med krisen og den stigende arbejdsløshed i 1970'erne begyndte strammingerne. Siden 1990'erne er dagpengeperioden blevet forkortet flere gange: til syv år i 1993; fem år i 1996; fire år i 1999; og altså til to år i 2010.

Det har været gradvise skridt, som er blevet lanceret som nødvendige tiltag, bestemt af udefrakommende omstændigheder. Kriser og længerevarende lavkonjunktur har været et argument, men også den udbudsøkonomiske tese, at folk fastholdes på ydelser, blot fordi de er tilgængelige, er blevet brugt.

Det er ikke kun dagpengesystemet, som er blevet udhulet, det er også de værdier, der ligger bag.

Dagpenge-strammingerne fra 2010, der skulle 'presse' folk ud på arbejdsmarkedet, har ikke haft nævneværdig beskæftigelses-effekt. Tilbage står de pressede arbejdsløse og øget ulighed

'Nødvendigheden' i den politiske styring hænger nemlig sammen med en fremherskende logik om økonomisk nyttemaksimering. Ideen om, at det skal kunne betale sig i økonomisk forstand, er blevet den højeste politiske værdi i samfundet. Det betyder, at en længere dagpengeperiode i dag ikke legitimt kan begrundes med idealet om, at alle mennesker skal have et godt liv (også arbejdsløse). Denne værdisætning er ikke legitim for politiske tiltag. Så længe folk kan overleve, er vi i mål.

Ulighed

Dagpengestramningerne fra 2010, der skulle »presse« folk ud på arbejdsmarkedet, har ikke haft nævneværdig beskæftigelses-effekt. Tilbage står de pressede arbejdsløse. I en længerevarende lavkonjunktur, hvor jobbene ikke står og venter, vil reformen derfor medvirke til at øge uligheden, der har været stigende siden slut 1990'erne.

I samme periode som dagpengene blev forkortet gentagne gange, er samfundet på mange områder blevet rigere. Det er altså politiske prioriteringer, der ligger bag udhulingen.

Der føres på den ene side omfordelingspolitik til gavn for de mest velstillede med skattelettelser i toppen og til erhvervslivet. På den anden side forringes vilkårene for dem, der er på indkomsterstattende ydelser som dagpenge, førtidspension og kontanthjælp.

Samtidig rammer det lave forsørgelsesgrundlag de mindst velstillede muligheder for at sige fra over for urimelige arbejdsvilkår og underbetaling. Dermed rammes på sigt arbejdstagersidens rettigheder i bred forstand. Har man mindre, er man simpelthen nødt

til at acceptere mere, når risikoen for at ende på kontanthjælp er for stor.

Velfærdssystemet blev bygget for at gøre op med et almisse-samfund, hvor forarmede borgere måtte troppe op på fattigkontoret med hatten i hånden. Alle havde ret til et værdigt liv – også dem, der aldrig fik mulighed for at betale samfundet tilbage.

Overgangen fra fattighjælp til det moderne understøttelsessystem handlede også om, at velfærdsydelser skal være en ubetingsret, som ikke medfører skam eller stigmatisering. Ideen om, at det skal kunne betale sig, er blevet en ideologisk barriere for at skabe politisk grundlag for, at mennesker i vores samfund kan leve og ikke bare overleve.

Dagens debat vækker minder om det konservative almisse-samfund, hvor man skal gøre sig fortjent til velfærd og ikke legitimt kan kræve mere end et eksistensminimum. Men er det ikke for lidt i et velstående velfærdssamfund? Det skulle vi mene.

debat@information.dk

Pil Christensen og Kia Ditlevsen er sociologer. Begge er med i Selskabet for Kritisk Samfundsforskning, der er et netværk af unge akademikere, der ønsker at bruge samfundsforskningen til at stille spørgsmål ved det aktuelle samfund og dets udvikling

Information
St. Kongensgade 40C
Box 188
1006 København K
Telefon: 33 69 60 00
Fax: 33 69 60 69
information@information.dk
www.information.dk
Giro 540 1623

Hvis avisen udebliver
Mandag-fredag: 07.00-17.00
Lørdag: 07.00-12.00
Telefon: 33 69 60 60

Abonnementservice
Mandag-fredag: 09.00-17.00
Telefon: 33 69 60 60
Fax: 33 69 60 69
abonnement@information.dk
www.information.dk/abonnement

Forhandlerekspedition
Mandag-fredag: 11.00-15.00
Telefon: 33 69 60 66
Lørdag: Bladkompagniet
Telefon: 44 51 74 51

Annoncesalg
Frontmedia
Telefon: 48 22 44 50
Fax: 48 24 43 47
information@frontmedia.dk

Ansvarshavende chefredaktør
Christian Jensen
chrje@information.dk

Nyhedschef
Claus O. Knudsen
cok@information.dk

Nyhedsredaktør
Anders Fjordbak-Trier
aft@information.dk

Indlandsredaktør
Anton Geist
ange@information.dk

Redaktionschef for udland og weekend
Lotte Folke Kaarsholm
lfk@information.dk

Souschef på udland
Christian Andersen
chra@information.dk

Kulturredaktør
Anna von Sperling
ansp@information.dk

Debat- og kronikredaktør
Susan Knorrenborg
skn@information.dk

Redaktionschef
for digitale medier og debat
Nikolai Thyssen
nith@information.dk

Billedredaktør
Sigrid Nygaard
sny@information.dk

Administrerende direktør
Mette Davidsen-Nielsen
mettedn@information.dk

Dagbladet Information blev grundlagt 5. maj 1945 af Børge Outze

